

ALTA CAPELLA CARNIOLA

ALTA CAPELLA CARNIOLA

JANEZ JOCIF
bombarda, dude, enoročna
piščal z bobnom, umetniški vodja

ŠPELA LOTI KNOLL
sopranski šalmaj, kljunaste flavte

CLAUDIA KNABE
tolkala

MATEJ KRAJTER
renesančna pozavna

Alta capella je izraz za najbolj znano, po zvoku izredno fascinantno instrumentalno zasedbo evropske glasbene renesanse. Zasedbo dveh šalmajev (sopranski in altovski, slednji imenovan tudi bombard) je prvi poimenoval »Alta« - torej visoka, glasna – Johannes Tinctorius v svojem traktatu »De inventione et usu musicae« iz leta 1487 imenuje. Ostale instrumene tedanjega časa (brenkala, godala, različne flavte) so uvrščali med tihe (bassa), namenjene intimnejšemu muziciranju predvsem v zaprtih prostorih. Prodorni zvok pihal in trobil, ki se jim lahko pridružijo tudi različna tolkala in drugi glasni instrumenti (dude, enoročna flavta z bobnom itd.), je bil nadvse priljubljen predvsem v velikih dvorinah in pri procesijah na odprtih prostorih. Velikokrat je spremljal tudi ples, kar nam pričajo mnoge upodobitve iz tedanjega časa.

Alto capello so v srednjeveški Evropi poznali pod različnimi imeni. V Italiji so jo imenovali »piffari«, v Nemčiji »pfeifer«, v Angliji »waits« in v Franciji »hauts menstreles«. Zanimivo je, da dokazuje o obstoju tovrstnih glasbenih zasedb najdemo tudi v pisnih virih nekaterih slovenskih srednjeveških mest. Mestne oblasti so namreč dokumentirano v 16. st., verjetno pa tudi že prej, vzdrževale profesionalne glasbene skupine, ki so sodelovale na protokolarnih dogodkih, ob praznikih tudi pri cerkvenem bogoslužju, predvsem pa na pogostih mestnih družabnih prireditvah in plesih. V Ljubljani poznamo iz ohranjenih virov deželne trobentače (Feldtrompeter, landschaftliche Trompeter, Landestrompeter), ki so bili v službi deželnih stanov. Prvi trobentač v službi kranjske dežele se omenja leta 1530. Leta 1600 so delovali v zasedbi treh pihalcev in enega pavkista. Po analogiji

glasbene prakse drugih evropskih mest lahko domnevamo, da je šlo za tipično zasedbo alte capelle. Mestne piskače (Stadthurner, Stadtpfeifer) - prvič so omenjeni leta 1544 - je najemalo mesto pa tudi plemiči, ki so živeli po gradovih v okolici mesta. Predstavljali so glasbenike nižjega ranga, igrali so različna pihala, godala in druge instrumente. Običajno niso bili na rednih plačilnih listah. Leta 1547 se v Ljubljani omenjajo še mestni goslači (Stadtgeiger). Vsi člani omenjenih zasedb so igrali več instrumentov, da so si ob različnih priložnostih lahko izboljšali sicer pičle redne dohodke. O glasbi, ki so jo izvajali žal ni podatkov, verjetno pa je bila primerljiva s tisto v drugih mestih srednje in zahodne Evrope. Na verjetno precej enotno izvajalsko prakso kaže tudi običaj gostovanja glasbenikov iz sosednjih mest za potrebe posebno svečanih in pomembnih dogodkov.

Zelo zanimiv vir za proučevanje naše glasbene prakse predvsem v drugi polovici 15. stoletja so tudi številne upodobitve glasbenih instrumentov na slovenskih gotskih freskah. O obstoju glasbenih zasedb v smislu alte capelle nam zelo nazorno govori predvsem ikonografski sklop pohoda in poklona svetih treh kraljev, v katerih nam (nekateri tudi izpričano domači) freskanti poskušajo zelo naturalistično predstaviti sprevede velikašev s spremstvom, kakršne so poznali iz svojega realnega življenja. Pri tem se srečamo tudi z upodobitvami glasbenikov, ki igrajo že prej omenjene instrumente kot so šalmaji, pozavne, različne trobente, dude, pavke in druge vrste tolkal.

Vse omenjeno je bilo vzpodbuda za ustanovitev ansambla ALTA CAPELLA CARNIOLA, prve glasbene skupine pri nas, ki poskuša na avtentičen način obujati glasbeno prakso naših srednjeveških mest. Poleg uporabe kopij avtentičnih glasbenih instrumentov veliko pozornost posveča tudi rekonstrukciji noše tedanjega časa, pri čemer so si pomagali z upodobitvijo »alte capelle« iz bližnjega avstrijskega Grazza iz druge polovice 16. stoletja. Rekonstrukcija je nastala v sodelovanju z oddelkom za oblikovanje tekstilij Naravoslovno tehnične fakultete v Ljubljani.

Instrumentarij:
sopranski in altovski šalmaj: John Hanchet
renesančna tenorska pozavna: Ewald Meinel
dude: Anton Varela
enoročna piščal: Charles Wellsh

Kontakt:
Janez Jocif, tel: 041 80 24 24, e-mail: janez.jocif@siol.net